

KAFKA ÉS A BICIKLI

Amikor Franz joghallgató volt, és a család még „A Háromkirályhoz” házban lakott, katonai egyszerűségű szobájában, amely a forgalmas utcára nyílt, a szobában az ágyon kívül csak egy asztal és egy polc volt a fűrészpörízű jogi könyvek számára, állt a sarokban egy bicikli. A papa sokáig ellenállt annak, hogy Franz zsebpénzéből erre az új és véleménye szerint felesleges, azonkívül idomtalan eszközre költjön. Hermann a fiával folytatott viták során az egész találmányt feleslegesnek, pihent elmék ötletének tartotta, amely csak az emberek közötti béke felháborítására szolgálhat. Nem vitás, mondta, hogy az efféléket a liberálisok találják ki, akik, na meg a szabadkőművesek, folyton valamilyen új világrenden törnek a fejüket. Pedig elég volna a régit jól használni, hiszen ha eddig működött, miért ne működhetne a továbbiakban is, zúgolódott Hermann.

De hisz a liberálisok a zsidók jogfosztását is meg akarják szüntetni, ha másért nem, ezért kellene támogatnod őket, papa. De Hermann ezt nem fogadta

el, hiszen a verseny épp azért van, hogy a kereskedők közül is a legjobb maradjon talpon. A zsidók attól a legjobbak, hogy kétszer annyit kell teljesíteniük, mint a többieknek. Ha ez nem volna, ha nem számítanának páriának, akkor nem ők lennének a legjobbak. És ha így nézzük, akkor aligha vezethet az jóra, majd meg fogod látni, ha megszűnik mindez. A zsidók addig maradnak meg népnek, amíg nem engedik őket ugyanúgy élni, mint mindenki másnak szabad körülöttük, szónokolt Hermann, egyre hangosabban harsogva túl Franz halk, lefojtott, szándékosan visszafogott hangját. Franz azonban a jogi karon szerzett új tudását mind apja ellen fordította, és mivel sikerült megőriznie türelmét, jó okkal bízhatott benne, hogy hamarosan visszakozásra fogja bírni apját.

Hermann legvégső érve, amikor Franz már majdnem sarokba szorította, az volt, hogy: akárhogy is nézem, nem zsidó dolog, mondta. És az így megtalált, semmiképp sem logikus érv, hiszen nem következett semmiből, amiről korábban szó volt kettőjük között, főként Hermanntól volt meglepő, akit az új találmányok megítélésében soha nem befolyásolt eddig a felekezeti hovatartozás, amelynek magára nézve nem sok jelentőséget tulajdonított. Aztán még sietve hozzáfűzte, ha már ez a fajta érv, amelyet leginkább a rabbik szoktak emlegetni, így eszébe jutott, hogy egyébként pedig nincs benne a Tórában sem. Az ember járjon úgy, ahogy meg van teremtve, gyalog. De ha már ez nagyon is dero gál neki, akkor legfeljebb lóval vagy szárárral. Vagy

lóvasúttal, tette még hozzá, de aztán itt le is zárta, elharapva a mondatot, hiszen adódna még más is, további lehetőség, a vasút, a hajó, és újabban alig múlik el hét, hogy valamilyen újabb repülő szerkezetről ne adnának hírt az újságok. De Hermann érezte, hogy itt most zavaros és számára bizonytalan terepre érkezett, ahol a fia hamarosan fölébe kerekedhet és legyőzheti, amikor elfogy majd minden érve, amelyet ellene vethetne Franz lelkes szavainak. Mert Franz, amint tapasztalta, hogy az apa bosszankodását váltja ki a bicikli emlegetése is, akkortól kezdve makacsul ragaszkodni kezdett hozzá. Sőt, hogy siettesse a dolgot, találomra választott egyet a hirdetések közül, amelyek gyakorlott és megbízható biciklioktató segítségével kerékpárokutatást kínáltak. Felkereste a megnevezett utcát, végigment rajta, de már messziről észrevette a cégért, amelyen egy hölgy áll a kerékpárra dőlve, kihívóan és kacéran. Könnyű biciklis öltözet van rajta, amely a testmozgást segíti, a túlmelegedést megakadályozza, a tüdőök szabad mozgását lehetővé teszi, és mégis segítségével a biciklisek számára lehetővé teszi a méltóság és az illem megőrzését, akár még tekerés közben is. Franzot lenyűgözte az elegancia, amellyel suhantak a hölgyek és az urak ezeken a kecses fémalkotmányokon. Akkoriban Franz már régóta nem beszélt Hermann-nal közvetlenül, mert a gyerekkor csalódásai után a kamasz Franz és Hermann egy idő után a közvetettség látszatával helyettesítette.* Vajon

* Hiányos mondat.

miért kifogásolja apám azt, hogy biciklizni próbáljak, ahogy az évfolyamtársaim java része újabban teszi, tette fel a kérdést Franz a vacsoraasztalnál mellette bal kéz felől ülő Julie-nak, felsőtestével felé fordulva, és ennek ürügyén kifordulva a jobb kéz felől ülő Hermann tekintetének hatóköréből. Hermann nem nézett a fiára, aki már régóta ezzel a módszerrel bosszantotta őt, miután egy alkalommal kihozta a sodrából, és Hermann pedig nem tudott uralkodni magán, csúnya sértéseket vágott Franzhoz, akinek korábbi derűjét és jókedvét ez a mértéktelenül durva és számára kivédhetetlen támadás felmorzsolta, lemerevedett, sokáig meg sem mozdult, tekintetét az asztal lapjára szegezte. Láthatóan idő kellett, hogy összeszedje magát, hogy ne sírjon, mint oly sokszor tette ilyen alkalmakkor gyerekkorában. Franz nem sírt, csak halkán szólt oda Julie-nak, hogy apám bizonyára jobb fiút érdemelt volna, de ebben talán nem a fiú, hanem az anya a hibás. Ezzel letette a szalvétát az asztalra, és megroggyant háttal távozott. Most is az anyának tette fel a kérdést, amelyet nyilvánvalóan az apának, Hermann-nak címzett. A bevett rend szerint az apa, mintha Franz nem is volna az asztalnál, átnézett fölötte, és Julie-nak adta meg a választ. Zsidónak nem való a bicikli, ezen szerintem nincs mit vitázni, de ha a fiatalúr másként gondolja, akkor csak tegye, amit szeretne, menjen a saját feje után. Mindegy, mit beszél az apám, a buta tanulatlan handlé. Mintha én nem is lennék. Azzal nem is kell foglalkozni, amit én mondok. Tegye csak az egyetemista úr, a leendő

doktor úr, amit az évfolyamtársai, azokhoz szaladgál úgyis, minden családi eseményt hátrásorolva. Láttam én a múltkor is ezekkel a nyápicokkal, úri fiú mind, alig van köztük zsidó. De még az a néhány zsidó is inkább urizáló kikeresztelkedett, mintsem echte goj. Nagyon szeretnének olyannak látszani, mint a liberális ifiurak, akik minden iránt lelkesednek, amivel bosszantani lehet az öregeket, na meg a papokat. De én úgy tudom, hogy ennek az új masinériának a rab-bik sem barátai. Nem természetes az, hogy az ember, akinek két láb van teremve, kerekeken guruljon. Apám figyelmen kívül hagyja azt a kézenfekvő tényt, hogy bár nem olyan feltűnő, mint a bicikli esetében, de a lóvasúton is két keréken gurul az ember, sőt a leghétköznapibb konflisban sem kevésbé erről van szó, amennyiben apám hajlandó a saját szemének hinni, ha nekem már nem is akar, mert elhatározta, hogy mind-az, amit én teszek vagy akarok tenni, az hitványság, silányság vagy eleve bolond ember ostobasága, merő hülyeség, mondta Franz az anyja felé fordulva ismét, mintha az apa nem ülne ott a háta mögött, a jobb keze felől, ahogy az mindig lenni szokott.

A biciklit aztán mégis megvásárolta Franz, akkor úgy érezte, ez élete legboldogabb napja. Élvezte még a szagát is, nem tudta levenni róla a szemét, az ágyából is szemmel tartotta, ahogy szerényen és valami hideg magányban ott álldogált a falnak támasztva. Franznak kedve lett volna verset írni hozzá, szerette volna, ha látják, ha kiteheti az ablakba, hogy neki saját biciklijé

van. Érezte a fém szagát, a zsír szagát, amellyel a tengelyeket kenték át az üzletben, figyelmeztetve, hogy gyakran kell majd utána kenni. A láncokat különösen, azok hamar rozsdásodni kezdenek, ha nem vigyáznak rájuk eléggé. A láncokról mégiscsak valami kellemetlen jut az ember eszébe, érezte Franz, hogy ezzel mégis valami kötöttség került az életébe.

A bicikliszalonba újra ellátogatott, meg akarta mutatni a papának, hogy meg tud tanulni, nem olyan nehéz az. De görcsös volt, merev, nehézkes is. A futóbiciklivel még el tudott lendülni, érezte a szédületet, amelyet a suhanás és a lendület jelentett. De az apa szavai lassú méregként épültek be a tudatába, és amikor Hermannt már egyáltalán nem érdekelte, hogy mit tesz a fia, belátva a dolog jelentéktelenségét, Franz is mellőzni kezdte a bicikliórákat. A kimelegedett, kipirult arcú asszonyok, a biciklis dresszek látványa azonban még sokáig kísértette.